

ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของผู้เสียหายในการนำคดีขึ้นสู่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญา
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

Problems Related to Rights of the Injured Person to File a Lawsuit at the Supreme Court of
Justices Criminal Division for the Persons Holding Political Positions

มณฑิตา ผลประเสริฐ¹

¹คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

144/1 หมู่ที่ 5 ตำบลธรรมศาลา อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม 73000

*E-mail: Monthita_pps@hotmail.com

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มุ่งศึกษา แนวคิดการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกับสิทธิของผู้เสียหายในการนำคดีขึ้นสู่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และวิเคราะห์ปัญหาเรื่องสิทธิในการฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตลอดจนเสนอแนวทางปรับปรุงแก้ไขการฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ผลการศึกษถึงปัญหาในการใช้สิทธิของผู้เสียหายในการฟ้องคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพบว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2560 มาตรา 23 กำหนดไว้แต่เพียงว่าให้ผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ได้แก่ อัยการสูงสุด และคณะกรรมการ ป.ป.ช. เท่านั้น จึงเป็นปัญหาว่าในกรณีผู้เสียหายจะเป็นโจทก์ฟ้องคดีเองนั้น ไม่อาจฟ้องคดีหรือดำเนินการในการเริ่มฟ้องคดีตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ได้ บทบัญญัติดังกล่าวมีลักษณะเป็นการกีดกันสิทธิของผู้เสียหายในการเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เนื่องจากผู้เสียหายเป็นผู้ได้รับความเสียหายโดยตรงจากการกระทำความผิด อีกทั้งผู้เสียหายในคดีอาญายังคงเป็นพยานหลักฐานสำคัญที่สุดของกระบวนการค้นหาความจริงเกี่ยวกับคดีอาญาอันนำไปสู่การลงโทษผู้กระทำความผิดในที่สุด จึงเห็นได้ว่าผู้เสียหายเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การตัดอำนาจของผู้เสียหายอย่างสิ้นเชิงอาจส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ การให้อำนาจผู้เสียหายในการฟ้องคดีอาญาย่อมเป็นเปิดโอกาสให้ผู้ได้รับความเสียหายโดยตรงสามารถดำเนินการตรวจสอบเจ้าหน้าที่ของรัฐและหน่วยงานของรัฐได้ และยังเป็นเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายได้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยตรง อันเป็นการคุ้มครองและเป็นการประกันสิทธิของผู้เสียหายซึ่งสอดคล้องกับหลักนิติรัฐ ดังนั้นจึงต้องให้ความสำคัญกับสิทธิของผู้เสียหายให้สามารถฟ้องคดีอาญาต่อผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้เอง ตลอดจนมีสิทธิในการขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ในกรณีที่อัยการสูงสุดหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นผู้ฟ้องคดี เพื่อเป็นการยกระดับเจตนาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่บัญญัติเรื่องสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยไว้ในมาตรา 41 ที่กำหนดให้บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิฟ้องหน่วยงานของรัฐให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ และสอดคล้องกับบทบัญญัติมาตรา 78 ที่กำหนดให้รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ

เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ โดยเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2560 โดยการกำหนดให้ผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องคดีอาญาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวและมีสิทธิขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับอัยการสูงสุดหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้

คำสำคัญ : ผู้เสียหาย, ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง, ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

Abstract

This thesis focuses on the background and the need to observe the problem derived from the concept of criminal procedure for political office holders and legal measures affecting the right of the injured person to bring the case to the Supreme Court's Criminal Division for Political Office Holders. The study finds that the barrier in exercising the right of the injured person to bring the criminal case against political office holders at the Supreme Court's Criminal Division for Political Office Holders rests on the Organic Act on Criminal Procedure for Political Office Holders B.E. 2560 (2017) Section 23 which authorizes only the Attorney General and the National Anti-Corruption Commission to become a plaintiff.

As a result, the injured person is unable to become a plaintiff to file a criminal complaint or to start court proceedings under the Act. Such provision could deprive the right of the injured person to become a plaintiff under the Act since the injured person is directly affected by the offenses and he/she remains the best witness of the criminal investigation process leading to the offender's punishment. Since the injured person has the important role under the criminal justice system, the entire exclusion of the injured person to bring the criminal case under the Act could have a negative impact in practice and to the justice system as a whole. Moreover, recognizing the right of the injured person to file the criminal case will allow the direct injured person to examine government agencies' conducts and will help broaden the injured person's opportunity of access to justice in order to protect and guarantee the right of the injured person in accordance with the Legal State Principle.

Therefore, it is necessary to focus on the injured person's right to file a criminal case against political office holders as well as the right to become a co-plaintiff in the case submitted by Attorney General or the National Anti-Corruption Commission in order to raise the spirit of the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560 (2017) which guarantees rights and liberties of the Thai people. Particularly, Section 41 of the Constitution stipulates that a person and a community shall have the right to take legal action against a State agency as a result of an act or omission of a government official, official or employee of the State agency and Section 78 stipulates that State should promote public and communities' participation in the inspection of the exercise of State power and in combating against corruption and wrongful conduct.

For the purpose of finding solutions to the problem, the author has proposed some solutions received from analytical studies by suggesting the amendment of the Organic Act on Criminal Procedure for Political Office Holders B.E. 2560 (2017) to allow the injured person to file the criminal case under the Act or to be able to become a co-plaintiff with the Attorney General or the National Anti-Corruption Commission

Keywords: Injured Person, the Supreme Court's Criminal Division for Political Office Holders, The Persons Holding Political Positions

1. บทนำ

การทุจริต (Corruption) นับเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับสังคมไทยมาเป็นเวลานานและเป็นเรื่องยากที่จะขจัดให้หมดสิ้นไป จนบางครั้งสังคมอาจจะลืมไปว่าเป็นเรื่องที่ผิด แต่กลับมองว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดาของทุกสังคมที่จะมีการทุจริตเกิดขึ้นเหตุที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็น

เพราะในสมัยอดีตกาล สังคมไทยมีทัศนคติในลักษณะที่เป็นสังคมอุปถัมภ์ใช้ระบบศักดินา (Feudal System) ที่บ่งบอกถึงความเป็นอำนาจ ราษฎรที่ร้องขอความช่วยเหลือใด ๆ จากทางราชการจะต้องมีค่าตอบแทนให้แก่บรรดาขุนนางหรือข้าราชการ จากระบบอุปถัมภ์ที่ฝังรากลึกก่อให้เกิดปัญหาการทุจริตขึ้นอย่างมากมาย อย่างไรก็ดี

ตาม รัฐบาลตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันก็ได้มีนโยบายได้มีการป้องกันและปราบปรามการทุจริตต่อความพยายามในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต มีพัฒนาการไปตามความเปลี่ยนแปลงของสังคมและความเจริญของบ้านเมืองอย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากรัฐธรรมนูญหลายฉบับที่ให้ความสำคัญกับการควบคุมมิให้มีการใช้อำนาจรัฐไปในทางทุจริต รวมถึงสร้างกลไกพิเศษทางกฎหมายเพื่อกำหนดวิธีการดำเนินการกับข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทุจริต ซึ่งก่อนการใช้บังคับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 นั้น เมื่อปรากฏกรณีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 147 ถึงมาตรา 166 การลงโทษบุคคลดังกล่าวในฐานะ “เจ้าพนักงาน” ผู้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ย่อมเป็นไปตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในระบบปกติตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่กลไกในระบบปกติกลับไม่อาจจัดการกับคดีความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพนัก ด้วยสาเหตุหลายประการ อาทิ บุคคลผู้เกี่ยวข้องหรือรู้เห็นการกระทำดังกล่าวมักไม่ให้ความร่วมมือในการร้องเรียน ฟ้องร้อง หรือเป็นพยาน เพราะต่างก็เป็นผู้ผิดด้วยกันทั้งสิ้น (จันทจิรา เอี่ยมมยุรา และคณะ, 2556) ดังจะเห็นได้จากในอดีตที่ผ่านมาการดำเนินคดีกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในระบบปกติปรากฏว่าถึงที่สุดแล้วมีคดีที่ศาลสามารถพิพากษาลงโทษจำเลยได้น้อยมาก จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ในการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ผู้ร่างรัฐธรรมนูญจึงได้พยายามสร้างระบบการดำเนินคดีอาญาลักษณะพิเศษขึ้น เพื่อใช้กับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กรณีกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือทุจริตต่อหน้าที่ ตลอดจนบุคคลผู้เป็นตุลาการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน และผู้ให้สินบนแก่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพื่อมุ่งให้กระทำการดังกล่าว ทั้งนี้ ด้วยความมุ่งหวังให้ระบบที่สร้างขึ้นสามารถจัดการกับคดีประเภทนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าที่เป็นอยู่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ให้ระบบการดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีความแตกต่างกับการดำเนินคดีอาญาทั่วไป ตั้งแต่ในชั้นสอบสวนที่ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งเป็นองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระเป็นผู้ที่มีอำนาจ

หน้าที่ในการไต่สวนข้อเท็จจริงและทำความเข้าใจในกรณีที่มีการร้องขอให้ถอดถอนเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งดำรงตำแหน่งในระดับสูงออกจากตำแหน่ง หรือดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือไต่สวนและวินิจฉัยว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ร่ำรวยผิดปกติ หรือกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ (Malfeasance) หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม กับทั้งตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐที่มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ดังนั้น คณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงเป็นองค์กรของรัฐที่มีพันธกิจตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งประสงค์จะสร้างกลไกตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพให้เกิดขึ้น นอกจากนี้ เพื่อต้องการจัดการกับคดีทุจริตประพฤตินอกขอบของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 จึงได้บัญญัติให้มีการจัดตั้งศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (The Supreme Court of Justices Criminal Division for Person Holding Political Positions) เพื่อดำเนินคดีอาญากับบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ได้แก่ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และข้าราชการการเมืองอื่น ทั้งนี้ ให้รวมถึงบุคคลอื่นที่เป็นตุลาการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน รวมทั้งผู้ให้ ผู้ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่ผู้กระทำที่ที่จะต้องถูกดำเนินคดีอาญา เพื่อมุ่งให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องได้กำหนดกระบวนการในการดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไว้เป็นพิเศษแตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาทั่วไป (สุรพล นิติไกรพจน์ และคณะ, 2547) เป็นต้นว่า กระบวนการพิจารณาใช้ระบบไต่สวนมิใช่ระบบกล่าวหาอย่างคดีธรรมดา องค์คณะผู้พิพากษาต้องมีจำนวน 9 คน ซึ่งที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาเป็นผู้เลือกตั้งโดยวิธีลงคะแนนลับจากผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาหรือผู้พิพากษาอาวุโสในศาลฎีกาเป็นรายคดี

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้ผู้มีอำนาจฟ้อง คือ อัยการสูงสุด และ

คณะกรรมการ ป.ป.ช. เท่านั้น ผู้เสียหายจากการกระทำ ความผิดของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจึงไม่มีอำนาจฟ้องคดีต่อศาลนี้เองได้ ทำได้เพียงแต่ยื่นคำร้องเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อให้ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงเท่านั้น (กชวรรณ จันทร์เมธ, 2544) รวมถึงผู้เสียหายไม่สามารถเข้าเป็นโจทก์ร่วมในคดีได้ (ประสิทธิ์ ปิวาวัณพนพานิช และคณะ, 2556) ซึ่งต่อมา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติให้สิทธิของผู้เสียหายในการนำคดีขึ้นสู่ศาลฎีกา แผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพิ่มเติม โดยผู้เสียหายสามารถขอให้ประชุมใหญ่ศาลฎีกาตั้งคณะผู้ไต่สวนอิสระดำเนินการไต่สวนแทนคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่รับหรือดำเนินการล่าช้าเกินสมควร แนวคิดที่ว่าด้วยคณะผู้ไต่สวนอิสระนั้น มีการเสนอต่อระบบกฎหมายไทยเป็นครั้งแรก โดย บรรเจิด สิงคะเนติ เสนอให้มีการตั้งอัยการอิสระ เพื่อดำเนินการตรวจสอบพฤติกรรมและข้อกล่าวหาต่าง ๆ ซึ่งนายกรัฐมนตรีในเวลานั้น คือ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ถูกกล่าวหาในเรื่องการใช้อำนาจรัฐเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับธุรกิจ นโยบายของรัฐบาลเรื่องการเปิดเขตการค้าเสรี (Free trade area) และการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ (Privatization) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยที่ผิดพลาดอันเป็นผลประโยชน์ทับซ้อนกับประโยชน์ส่วนตัว (Conflict of interest) (พิวัฒน์ สามวัง, 2557).

ต่อมาในวันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2559 ได้มีการประกาศจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ (The Criminal Court for Corruption and Misconduct Cases) ขึ้น เพื่อดำเนินคดีคดีอาญาที่ฟ้องให้ลงโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น หรือความผิดอื่นอันเนื่องมาจากการประพฤติมิชอบ ทั้งนี้ ให้รวมถึงบุคคลที่ร่วมกระทำความผิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่ว่าจะในฐานะตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน หรือผู้สมคบ โดยกำหนดให้ผู้เสียหายสามารถนำคดีขึ้นสู่ศาลได้เองโดยตรง ซึ่งคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ มีลักษณะความผิดที่คล้ายคลึงกันกับศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้มีการประกาศใช้บังคับเมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2560 มี

เนื้อหาสาระที่มุ่งเน้นไปที่การป้องกันและปราบปรามการทุจริต จนมีการขนานนามว่าเป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปราบโกง มีบทบัญญัติเกี่ยวกับมาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตไว้ในหลายมาตรา ซึ่งสนับสนุนให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบ อาทิ มาตรา 41 ที่กำหนดให้บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิฟ้องหน่วยงานของรัฐให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หมวด 4 หน้าที่ของปวงชนชาวไทย มาตรา 50 (10) บัญญัติว่า ประชาชนคนไทยมีหน้าที่ต้องไม่ร่วมมือหรือสนับสนุนการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ มาตรา 63 ที่บัญญัติว่า รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน และจัดให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันและจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบดังกล่าวอย่างเข้มงวด รวมทั้งกลไกในการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันเพื่อมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ความรู้ ต่อต้าน หรือชี้เบาะแส โดยได้รับความคุ้มครองจากรัฐ และในบทบัญญัติมาตรา 78 กำหนดให้รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้ อำนาจรัฐและการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ แม้จะมีการรับรองสิทธิในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในหลายเรื่อง แต่ในทางปฏิบัติยังมีข้อจำกัดทางด้านการใช้สิทธิการมีส่วนร่วม โดยเฉพาะการใช้สิทธิในการฟ้องคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ที่กฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ผู้เสียหายสามารถฟ้องคดีได้โดยตรง กรณีดังกล่าวจึงก่อให้เกิดข้อจำกัดทางด้านกฎหมายและผลกระทบต่อการใช้สิทธิของผู้เสียหายในการฟ้องคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จึงเห็นสมควรที่ประเทศไทยจะต้องพัฒนาข้อจำกัดทางกฎหมายในเรื่องอำนาจฟ้อง เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงสิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ จากสภาพปัญหาดังกล่าววิทยานิพนธ์ ฉบับนี้ จึงมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเกี่ยวกับสิทธิของผู้เสียหายในการนำคดีขึ้นสู่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกับสิทธิของผู้เสียหายในการนำคดีขึ้นสู่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาเรื่องสิทธิในการฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

3. เพื่อเสนอแนวทางปรับปรุงแก้ไขการฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

3. วัสดุอุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

ศึกษาวิจัยในลักษณะวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยรวบรวมและค้นคว้า ข้อมูล ความรู้ แนวคิดทฤษฎี หลักกฎหมาย บทบัญญัติแห่งกฎหมายทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศจากหนังสือ บทความ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย สรุปผลการสัมมนา รายงานการประชุม ร่างกฎหมาย ตลอดจนข้อมูลจากทางอินเทอร์เน็ต อีกทั้งได้ทำการวิจัยภาคสนาม (Field Research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) บุคลากรที่เกี่ยวข้อง จำนวน 8 ท่าน ประกอบด้วย บุคคลผู้ดำรงตำแหน่งรองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลาง, ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา, อัยการจังหวัด ประจำสำนักงานอัยการสูงสุด, อัยการจังหวัดผู้ช่วย, รองเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช., ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภาค 7, วิศวกรอาวุโส บริษัท ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) และผู้จัดการนักลงทุนสัมพันธ์และตลาดทุน บริษัท โกลด์ พลังงาน จำกัด (มหาชน) แล้วนำมาประมวล วิเคราะห์ เปรียบเทียบ หาข้อสรุป และนำเสนอแนวทางซึ่งเป็นไปได้ที่สามารถจะนำมาประยุกต์ใช้กับประเทศไทยต่อไป

4. ผลการวิจัย

4.1 วิเคราะห์ปัญหาความไม่สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (ICCPR) เป็นกฎหมายระหว่างประเทศที่ออกมาเพื่อรับรองสิทธิต่าง ๆ ของมนุษย์ทุกคน และได้กำหนดถึงมนุษย์ทุกคนมีสิทธิมา

ตั้งแต่กำเนิดในการดำรงชีวิต สิทธิเหล่านี้ย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย ซึ่งรวมไปถึงสิทธิในการมีชีวิตอยู่ สิทธิในการเลือกตั้ง สิทธิในการได้รับการพิจารณาคดีที่เป็นธรรมและได้รับความเสมอภาคของบุคคลภายใต้กฎหมาย สิทธิในการทำงานที่จะไม่ถูกบังคับใช้แรงงานและรวมไปถึงสิทธิต่าง ๆ อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งสิทธิต่าง ๆ ที่รับรองโดยกฎหมายฉบับนี้จะต้องได้รับการปฏิบัติด้วยความเสมอภาคกันตามกฎหมายและได้รับการคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกัน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ ทั้งปวง โดยเนื้อหาของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (ICCPR) ที่เกี่ยวกับงานวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ข้อ 14 ซึ่งบัญญัติว่า บุคคลทั้งปวงย่อมเสมอภาคในการพิจารณาของศาลและคณะตุลาการ ในการพิจารณาคดีอาญาซึ่งตนต้องหาว่ากระทำความผิด หรือการพิจารณาคดีเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของตน บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิได้รับการพิจารณาอย่างเปิดเผยและเป็นธรรม โดยคณะตุลาการซึ่งจัดตั้งขึ้นตามกฎหมายมีอำนาจ มีความเป็นอิสระและเป็นกลาง สื่อมวลชนและสาธารณชนอาจถูกห้ามเข้าฟังการพิจารณาคดีทั้งหมดหรือบางส่วนก็ด้วยเหตุผลทางศีลธรรมความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือความมั่นคงของชาติในสังคมประชาธิปไตยหรือเพื่อความจำเป็นเกี่ยวกับส่วนได้เสียในเรื่องชีวิตส่วนตัวของคู่กรณีหรือในสภาพการณ์พิเศษซึ่งศาลเห็นว่าจำเป็นอย่างยิ่ง เมื่อการพิจารณาโดยเปิดเผยนั้นอาจเป็นการเสื่อมเสียต่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม แต่คำพิพากษาในคดีอาญาหรือคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยข้อพิพาทในคดีอื่นต้องเปิดเผย เว้นแต่จำเป็นเพื่อประโยชน์ของเด็กและเยาวชนหรือเป็นกระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับข้อพิพาทของคู่สมรสในเรื่องการเป็นผู้ปกครองเด็ก และข้อ 26 บัญญัติว่า บุคคลทั้งปวงย่อมเสมอภาคกันตามกฎหมาย และสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันตามกฎหมาย โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ ในกรณีนี้กฎหมายจะต้องห้ามการเลือกปฏิบัติใด ๆ และต้องประกันการคุ้มครองบุคคลทุกคนอย่างเสมอภาคและเป็นผลจริงจังกจากการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุผลใด เช่น เชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง หรือความคิดเห็นอื่นใด เผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือสังคม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่น ๆ จะเห็นได้ว่า กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (ICCPR) มีหลักการสำคัญ ที่แสดงให้เห็นว่า มนุษย์ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

เฉกเช่นเดียวกับผู้เสียหายคือ บุคคลผู้ได้รับความเสียหาย เนื่องจากการกระทำผิดฐานใดฐานหนึ่งย่อมมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันตามกฎหมาย แต่เนื่องจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2560 มาตรา 23 บัญญัติให้ผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ได้แก่ (1) อัยการสูงสุด (2) คณะกรรมการ ป.ป.ช. เท่านั้นซึ่งเป็นการจำกัดอำนาจฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ทำให้ผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่ไม่ได้รับความเสียหายจากการกระทำผิด ไม่สามารถเข้าถึงการคุ้มครองสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาพิพากษาคดีโดยตรง ในกรณีที่ได้รับ ความเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำผิดของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รวมถึงผู้เป็นตัวการ ผู้ใช้ และผู้สนับสนุน การกระทำผิดตาม ที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งไม่สอดคล้องกับข้อ 14 ข้อย่อยที่ 1 ที่กำหนดถึงบุคคลทุกคนย่อมได้รับความเสมอภาคกันในการพิจารณาของศาลและคณะตุลาการ ซึ่งในการพิจารณาคดีอาญาหรือการพิจารณาคดีเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ บุคคลย่อมมีสิทธิในการพิจารณาคดีอย่างเปิดเผยและเป็นธรรม และไม่สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (ICCPR) ข้อ 26 ซึ่งบัญญัติว่า บุคคลทั้งปวงย่อมเสมอภาคตามกฎหมาย และสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันตามกฎหมาย โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ ในกรณีนี้กฎหมายจะต้องห้ามการเลือกปฏิบัติใด ๆ และต้องประกันการคุ้มครองบุคคลทุกคนอย่างเสมอภาค จากการวิเคราะห์จึงเห็นควรให้ผู้เสียหายมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้เอง โดยแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2560 มาตรา 23 จากเดิมที่กำหนดผู้มีอำนาจฟ้องคดีไว้เพียงอัยการสูงสุดและคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยเพิ่มเติมให้ผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้เองด้วย เพื่อให้สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (ICCPR)

4.2 วิเคราะห์ปัญหาความไม่สอดคล้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในการตรวจสอบการทุจริต

หากมองย้อนกลับไปในอดีต ประเทศไทยมีความพยายามแก้ไขปัญหาการทุจริตมาอย่างต่อเนื่อง นอกจากการสร้างกลไกและมาตรการต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาการทุจริตแล้วก็ยังมี ความพยายามบัญญัติรับรองสิทธิของประชาชนให้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทุจริต ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ (Examination of the Exercise of State Power) รวมถึงจัดตั้งองค์กรตุลาการในการพิจารณาพิพากษาคดีที่เกี่ยวกับการทุจริต นับแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่บัญญัติในเรื่องสิทธิของบุคคลที่จะฟ้องหน่วยงานของรัฐ ราชวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่นหรือองค์กรอื่นของรัฐ ที่เป็นนิติบุคคล ให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานนั้น ย่อมได้รับความคุ้มครอง

ต่อมาคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้ยึดอำนาจการปกครองประเทศ รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวจึงได้ถูกยกเลิกไป และได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ก็ยังคงบัญญัติให้ความสำคัญกับสิทธิและการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริหารประเทศมากขึ้น โดยเฉพาะด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้ อำนาจของรัฐรวมถึงการทุจริต ซึ่งยังคงหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ปัจจุบันรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวได้ถูกยกเลิกไปแล้ว โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (National Council for Peace and Order)

ต่อมาเมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2560 ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่ผ่านการทำประชามติของประชาชนแล้ว มีเนื้อหาสาระที่มุ่งเน้นไปที่การป้องกันและปราบปรามการทุจริต จนมีการขนานนามว่าเป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปราบโกง รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวได้ให้ความสำคัญกับการออกแบบระบบโครงสร้างอำนาจที่มุ่งเน้นการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มทางการเมือง และผู้บริหารระดับสูงให้มีคุณธรรมจริยธรรม ในการบริหารราชการด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เริ่มตั้งแต่กระแสพระราชปรารภ ในการประกาศใช้บังคับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ความตอนหนึ่งว่า “...แม้ได้มีการยกเลิก แก้ไขเพิ่มเติม และประกาศใช้รัฐธรรมนูญเพื่อจัดระเบียบการปกครอง

ให้เหมาะสมหลายครั้งแต่การปกครองก็มิได้มีเสถียรภาพหรือราบรื่นเรียบร้อยเพราะยังคงประสบปัญหาและข้อขัดแย้งต่าง ๆ บางครั้งเป็นวิกฤติทางรัฐธรรมนูญที่หาทางออกไม่ได้ เหตุส่วนหนึ่งเกิดจากการที่มีผู้นำพาหรือไม่นับถือยำเกรงกฎเกณฑ์การปกครองบ้านเมืองทุจริตฉ้อฉลหรือบิดเบือนอำนาจ หรือขาดความตระหนักสำนึกรับผิดชอบต่อประเทศชาติและประชาชน จนทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่เป็นผล ซึ่งจำต้องป้องกันและแก้ไขด้วยการปฏิรูปการศึกษาและการบังคับใช้กฎหมายและเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบคุณธรรมและจริยธรรม” หากพิจารณารายละเอียด จะเห็นได้ว่ามีการวางกลไกส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตไว้ในหลายหมวดหลายมาตรา โดยเริ่มจากหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา 41 บัญญัติว่า บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ (1) ได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ (2) เสนอเรื่องราวร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐและได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว (3) ฟ้องหน่วยงานของรัฐให้รับผิดชอบจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ ซึ่งเป็นหลักการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มีการบัญญัติไว้ หน้าที่ของปวงชนชาวไทย มาตรา 50 (10) บัญญัติว่า ประชาชนคนไทยมีหน้าที่ต้องไม่ร่วมมือหรือสนับสนุนการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ ซึ่งเป็นหลักการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ไม่มีการบัญญัติไว้ บทบัญญัติดังกล่าวก็เพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องไม่ร่วมมือหรือสนับสนุนการทุจริตและประพฤติมิชอบในทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะกระทำนั้น จะเป็นการกระทำโดยภาครัฐ ภาคเอกชน หรือภาคประชาสังคมอื่น ๆ โดยการกำหนดอย่างชัดเจนในลักษณะนี้ ถือได้ว่าเป็นครั้งแรกที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้การป้องกันและปราบปรามการทุจริต เป็นหน้าที่ที่ประชาชนชาวไทยทุกคนต้องร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติ ประชาชนทุกคนพึงมีความตระหนักและเข้าใจถึงผลกระทบจากการทุจริตอย่างกว้างขวาง อีกทั้ง ยังเป็นโอกาสของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ร่วมสร้างกระแสการต่อต้านหรือร้องเฝ้าระวังการทุจริตให้แพร่กระจายไปในทุกภาคส่วน

ในสังคมไทย นอกจากนี้ ในรัฐธรรมนูญยังได้กำหนดอย่างชัดเจนในหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 63 ที่บัญญัติว่า รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน และจัดให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันและขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบดังกล่าวอย่างเข้มงวด รวมทั้งกลไกในการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันเพื่อมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ความรู้ ต่อต้าน หรือชี้เบาะแส โดยได้รับความคุ้มครองจากรัฐ ซึ่งการที่รัฐธรรมนูญกำหนดในเรื่องดังกล่าว ก็เพื่อให้รัฐสนับสนุนงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างชัดเจน โดยถือเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องพัฒนาและส่งเสริมให้ประชาชนทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการทุจริตอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยได้รับความคุ้มครองจากรัฐอย่างเต็มที่ตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อเป็นการยกระดับเจตจำนงของรัฐธรรมนูญในการต่อต้านการทุจริต จึงควรมุ่งเน้นไปที่สังคมประชาธิปไตย โดยพัฒนากลไกการมีส่วนร่วมของประชาชน และกลไกการถ่วงดุลอำนาจ (Checks and balances) ที่จะช่วยให้เจตจำนงของรัฐธรรมนูญในการต่อต้านการทุจริตของประชาชนได้รับการสนับสนุน ส่งเสริม และอำนวยความสะดวกให้เกิดการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม จึงเห็นควรบัญญัติให้ผู้เสียหายซึ่งเป็นผู้ได้รับความเสียหายโดยตรงจากการทำความผิดของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้

4.3 เปรียบเทียบสิทธิของผู้เสียหายในการนำคดีอาญาขึ้นสู่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กับศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ผู้มีอำนาจฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ตามมาตรา 23 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2560 กำหนดให้ ผู้มีอำนาจยื่นฟ้องคดีอาญาต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้แก่

- (1) อัยการสูงสุด
- (2) คณะกรรมการ ป.ป.ช.

ตามบทบัญญัติดังกล่าวโดยปกติจะให้ อัยการสูงสุดเป็นผู้ยื่นฟ้องเป็นหลัก ส่วนที่ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. (National Anti-Corruption Commission) ยื่นฟ้องได้เป็นข้อยกเว้นเฉพาะในกรณีที่อัยการสูงสุดไม่ฟ้อง

คดีให้เท่านั้น (ไพโรจน์ วายุภาพ, 2543) ดังนั้น คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะยื่นฟ้องคดีอาญาต่อศาลฎีกา แผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (The Supreme Court's Criminal Decision for Persons Holding Political Positions) ได้ก็ต่อเมื่อเป็นกรณีที่ คณะกรรมการ ป.ป.ช. เสนอสำนวนให้กักขังการสูงสุด และอัยการสูงสุดเห็นว่า สำนวนนั้นยังไม่สมบูรณ์และได้มีการตั้งคณะทำงานขึ้นมา ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนของ คณะกรรมการ ป.ป.ช. และอัยการสูงสุดเพื่อทำหน้าที่ พิจารณาพยานหลักฐานที่ไม่สมบูรณ์และคณะทำงานหา ข้อยุติไม่ได้ อัยการสูงสุดจึงเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง กรณีเช่นนี้ นี้ กฎหมายให้อำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ช. ฟ้องคดีต่อ ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ได้เอง ซึ่งอำนาจการฟ้องคดีต่อศาลได้เองคล้ายกับ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ของประเทศเกาหลีใต้ที่เรียกว่า Korean Independent Commission Against Corruption (KICAC) ที่มีอำนาจฟ้องคดีต่อศาลได้เอง (ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช และคณะ, 2556)

ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 จะยังคงหลักการพื้นฐานของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ใน ส่วนที่เกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของศาลฎีกา แผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไว้ แต่ก็ ได้เพิ่มประเด็นสำคัญในเรื่องสิทธิของผู้เสียหายที่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มิได้รับรองไว้ ดังนี้

ให้สิทธิผู้เสียหายยื่นคำร้องต่อที่ประชุม ใหญ่ศาลฎีกา ให้ตั้งผู้ไต่สวนอิสระ การร้องขอให้มีการ แต่งตั้งผู้ไต่สวนอิสระโดยผู้เสียหายนั้นจะกระทำได้ใน กรณีดังต่อไปนี้

1 มีการกล่าวหาผู้ดำรงตำแหน่งทาง การเมือง ได้แก่ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการ การเมืองอื่น รวมไปถึงบุคคลซึ่งมีส่วนร่วมในการกระทำ ความผิดอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้น ๆ ด้วย โดยความผิดอาญาที่อยู่ในอำนาจการพิจารณาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ได้แก่ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวล กฎหมายอาญา ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อ หน้าที่ตามกฎหมายอื่น ทั้งนี้ ผู้กล่าวหาต้องยื่นคำร้องให้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริง หรือ .ช.ป. เพื่อให้แต่งตั้งผู้ไต่สวนยื่นคำร้องต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา

อิสระ ในกรณีที่เป็นไปตามเงื่อนไขของกฎหมายที่ สามารถกระทำได้

2. กรณีที่มีการไต่สวน ครั้งแรกโดย คณะกรรมการ ป.ป.ช.และคณะกรรมการ ป.ช.ป. ว่า ข้อกล่าวหาไม่มีมูลในความผิดที่ได้มีการกล่าวหาว่า หรือ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา ว่าร้ายผิดปกติ กระทำความผิดต่อ ตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือ กระทำความผิดต่อหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

3. กรณีที่ การไต่สวน ครั้งแรกโดย คณะกรรมการ ป.ป.ช.ดำเนินการล่าช้า .ช.ป.

4. กรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช.ไม่รับไว้ดำเนิน ช.ป. สนวน

ทั้งนี้ ข้อกล่าวหาว่ากระทำความผิดโดยผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมืองที่มีการร้องขอให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาดำเนินการแต่งตั้งผู้ไต่สวนอิสระขึ้นทำการไต่สวน จะต้องไม่อยู่ระหว่างการไต่สวนโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาอาจใช้ดุลพินิจ)Judicial discretionสั่งเรื่องให้แก่คณะกรรมการ (เป็นผู้ดำเนินการไต่สวนแทนก .ช.ป.ป.ร.แต่งตั้งผู้ไต่สวนอิสระก็ได้ .(2557 ,พิวัฒน์ สามวัง)

อนึ่ง กรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้ดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือ ประธานวุฒิสภา และที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาได้พิจารณา แต่งตั้งผู้ไต่สวนอิสระตามคำร้องของผู้เสียหาย เมื่อผู้ไต่ สวนอิสระได้ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวน พร้อมทำความเห็นแล้ว ถ้าเห็นว่า ข้อกล่าวหาไม่มีมูลให้ข้อ กล่าวหาเป็นอันตกไป ในทางกลับกันถ้าผู้ไต่สวนอิสระ เห็นว่าข้อกล่าวหาไม่มีมูล รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 276 วรรคสาม กำหนดให้ ผู้ไต่สวนอิสระส่งสำนวนการไต่สวนพร้อมด้วยความเห็น ไปยังอัยการสูงสุดเพื่อฟ้องคดียังศาลฎีกาแผนกคดีอาญา ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่อไป ในมาตรา 276 วรรคสามตอนท้ายกำหนดให้นำบทบัญญัติมาตรา 272 วรรคห้า มาใช้บังคับโดยอนุโลม ซึ่งหมายความว่า ใน กรณีที่อัยการสูงสุดเห็นว่า สำนวนการไต่สวนและ ความเห็นที่ผู้ไต่สวนอิสระส่งมายังไม่เพียงพอที่จะฟ้องคดี ต่อศาลได้ ให้อัยการสูงสุดแจ้งให้ผู้ไต่สวนอิสระทราบ ต่อจากนั้นให้อัยการสูงสุดและผู้ไต่สวนอิสระตั้ง คณะทำงานขึ้นเพื่อดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานให้ สมบูรณ์ แล้วส่งให้อัยการสูงสุดเพื่อฟ้องคดีต่อไป ซึ่งเป็น

เช่นเดียวกับกรณีที่ย้ายการสูงสุดเห็นว่า ส่วนงานการไต่สวน และความเห็นของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังไม่สมบูรณ์เพียงพอที่จะดำเนินการฟ้องคดีได้ และเช่นเดียวกัน หากคณะทำงานดังกล่าวไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการฟ้องคดีได้ ผู้ไต่สวนอิสระอาจดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลเองหรืออาจแต่งตั้งนายความให้ฟ้องคดีแทนก็ได้ ดังนั้น ผู้ไต่สวนอิสระจึงเป็นอีกองค์กรหนึ่งที่เป็นผู้มีสิทธิฟ้องคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (ภักพล ธนรักษ์, 2550)

ในปัจจุบันเมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ประกาศใช้บังคับก็ยังคงบัญญัติเรื่องคณะผู้ไต่สวนอิสระไว้ในมาตรา 236 - 237

มาตรา 236 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาหรือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าสองหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อกล่าวหาว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ใดกระทำการตามมาตรา 234 (1) โดยยื่นต่อประธานรัฐสภาพร้อมด้วยหลักฐานตามสมควร หากประธานรัฐสภาเห็นว่ามีความเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำตามที่ถูกกล่าวหา ให้ประธานรัฐสภาเสนอเรื่องไปยังประธานศาลฎีกาเพื่อตั้งคณะผู้ไต่สวนอิสระจากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ เพื่อไต่สวนหาข้อเท็จจริง

คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม หน้าที่และอำนาจ วิธีการไต่สวน ระยะเวลาการไต่สวนและการดำเนินการอื่นที่จำเป็นของคณะผู้ไต่สวนอิสระ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 237 เมื่อดำเนินการไต่สวนแล้วเสร็จ ให้คณะผู้ไต่สวนอิสระดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) ถ้าเห็นว่าข้อกล่าวหาไม่มีมูลให้สั่งยุติเรื่องและให้คำสั่งดังกล่าวเป็นที่สุด

(2) ถ้าเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงให้เสนอเรื่องต่อศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัย โดยให้นำความในมาตรา 235 วรรคสาม วรรคสี่ และวรรคหกมาใช้บังคับโดยอนุโลม

(3) ถ้าเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาผิดกฎหมายตามที่ถูกล่ามโซ่ และมีใช้กรณีตาม (2) ให้ส่งส่วนงานการไต่สวนไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และให้นำความในมาตรา 235 วรรคสาม วรรคสี่ และวรรคห้ามาใช้บังคับโดยอนุโลม

จึงเห็นได้ว่า การร้องขอให้มีการแต่งตั้งคณะผู้ไต่สวนอิสระนั้น จะทำได้ในกรณีที่กล่าวว่าการกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ใดกระทำการตามมาตรา 234 (1) เท่านั้น โดยยื่นต่อประธานรัฐสภาพร้อมด้วยพยานหลักฐานตามสมควร หากประธานรัฐสภาเห็นว่ามีความเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำตามที่ถูกล่ามโซ่ ให้ประธานรัฐสภาเสนอเรื่องไปยังประธานศาลฎีกาเพื่อตั้งคณะผู้ไต่สวนอิสระจากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ เพื่อไต่สวนหาข้อเท็จจริง

ผู้มีอำนาจฟ้องคดีต่อศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา และ ประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 ไม่มีบทมาตราใดกำหนดตัวบุคคลผู้มีอำนาจฟ้องคดีทุจริตไว้โดยชัดแจ้งเหมือนดังเช่นที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 กำหนดบุคคลที่มีอำนาจฟ้องคดีอาญาไว้ ได้แก่ พนักงานอัยการ และผู้เสียหาย แต่เมื่อพิจารณาจากความที่ปรากฏในมาตรา 15 และมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญาและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 และข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยวิธีดำเนินคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 สรุปได้ว่า ผู้มีอำนาจฟ้องคดีต่อศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ มีดังนี้ อัยการสูงสุด พนักงานอัยการ ประธานกรรมการ ป.ป.ช. คณะกรรมการ ป.ป.ช. และผู้เสียหาย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งกฎหมายได้กำหนดให้ผู้มีอำนาจฟ้องคดีดังกล่าวมีอำนาจฟ้องคดีภายใต้หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่แตกต่างกันดังต่อไปนี้ (สรารักษ์ สุวรรณเสรี และอาคม ศรียาภัย, 2560).

1) อัยการสูงสุด

กรณีกล่าวหาเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลอื่นเป็นตุลาการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนว่า กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 84 และมาตรา 97 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2529 มาตรา 3 (1) (2) และ (5)

กรณีกล่าวหาเจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ เจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศและบุคคลใดว่ากระทำความผิด

ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 123/2 มาตรา 123/3 มาตรา 123/4 และมาตรา 123/5 ทั้งนี้ เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 99/1 และมาตรา 99/7 และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 มาตรา 3 (1)

2) ประธานกรรมการ ป.ป.ช.

กรณีกล่าวหาอัยการสูงสุดหรือบุคคลอื่นเป็นตุลาการ ผู้ใช้หรือผู้สนับสนุนว่ากระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 84 และมาตรา 97 และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 มาตรา 3 (1) (2) และ (5)

3) คณะกรรมการ ป.ป.ช.

คดีที่อยู่ในอำนาจอัยการสูงสุดเป็นผู้ยื่นฟ้อง หากอัยการสูงสุดเห็นว่า รายงาน เอกสาร และความเห็นที่ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งให้ยังไม่สมบูรณ์พอที่จะดำเนินคดีได้ และมีการตั้งคณะทำงานโดยมีผู้แทนของอัยการสูงสุดกับคณะกรรมการ ป.ป.ช. ขึ้นพิจารณาแล้ว แต่ไม่อาจหาข้อยุติได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 80 วรรคสอง มาตรา 97 และมาตรา 99/7 ในการนี้ในการฟ้องคดีตามมาตรา 97 หรือมาตรา 99/7 คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจแต่งตั้งทนายความให้ฟ้องคดีแทน นอกจากนี้ ในกรณีที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 หรือกฎหมายอื่น บัญญัติให้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือประธานกรรมการ ป.ป.ช. ต้องยื่นคำร้องต่อศาล หรือมีอำนาจฟ้องคดีเอง คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือประธานกรรมการ ป.ป.ช. แล้วแต่กรณี จะพิจารณามอบหมายให้พนักงานไต่สวนดำเนินการดังกล่าวในศาลแทนในฐานะผู้รับมอบอำนาจ หรือจะพิจารณาแต่งตั้งทนายความเพื่อดำเนินคดีแทนก็ได้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 28/2

4) พนักงานอัยการ

กรณีที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (คณะกรรมการ ป.ป.ท.) มีมติว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐ กระทำการทุจริตในภาครัฐอันเป็นความผิดอาญาเข้าลักษณะตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 มาตรา 3 (1) (2) รวมถึงบุคคลอื่นซึ่งเป็นผู้ใช้หรือผู้สนับสนุนด้วย ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551 มาตรา 45

5) ผู้เสียหาย

กรณีราษฎรได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดและเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (4) และมาตรา 28 (2) พิเคราะห์แล้วเห็นได้ว่า เหตุผลในการจัดตั้งแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองขึ้นในศาลฎีกา และการจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ล้วนแล้วแต่เป็นเหตุผลเดียวกัน คือ การใช้อำนาจตุลาการเพื่อเป็นกลไกในการขจัดปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบ อันเป็นภัยร้ายแรงที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกา และศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ เป็นองค์กรตุลาการที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาในฐานความผิดทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ โดยใช้วิธีพิจารณาระบบไต่สวน อันมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน หากแต่แตกต่างกันในบางประการ ดังเช่น บุคคลที่อยู่ในเขตอำนาจศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ได้แก่ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการการเมืองอื่น รวมถึงเป็นผู้ใช้หรือผู้สนับสนุนในกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ นอกจากตำแหน่งที่อยู่ในเขตอำนาจศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองแล้ว หากเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ กฎหมายกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

ข้อแตกต่างในประการสำคัญ คือ ผู้มีอำนาจฟ้องคดี ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 แม้ไม่มีบทมาตราใดกำหนดตัวบุคคลผู้มีอำนาจฟ้องคดีทุจริตไว้โดยชัดแจ้ง แต่หากพิจารณาในมาตรา 15 และมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 ประกอบกันจะพบว่า กฎหมายกำหนดให้

อัยการสูงสุด พนักงานอัยการ ประธานกรรมการ ป.ป.ช. คณะกรรมการ ป.ป.ช. และผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นผู้ที่มีอำนาจฟ้องคดีต่อศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ซึ่งผู้เสียหายเป็นผู้ที่มีอำนาจฟ้องคดีคู่ขนานกันไป อันแสดงให้เห็นว่าระบบการฟ้องคดีอาญาทั่วไปของไทยเป็นระบบผสมระหว่างระบบการฟ้องคดีอาญาโดยรัฐ และระบบการฟ้องคดีอาญาโดยผู้เสียหาย แต่ในคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้น ผู้มีสิทธิฟ้องคดีหลัก คือ อัยการสูงสุด และให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. และคณะผู้ไต่สวนอิสระสามารถยื่นฟ้องคดีได้ภายใต้เงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญกำหนด ผู้เสียหายจากการกระทำความผิดไม่มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลได้เองโดยตรง ดังนั้น ระบบการฟ้องคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จึงเป็นระบบการฟ้องคดีโดยรัฐเท่านั้น ไม่ใช่ระบบผสมอย่างในคดีอาญาทั่วไป ผู้เขียนเห็นว่า ควรบัญญัติให้ผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เฉกเช่นเดียวกับศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ในเรื่องบุคคลผู้มีอำนาจฟ้องอีกประการ คือ บุคคลผู้มีอำนาจฟ้องคดีต่อศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ซึ่งกำหนดไว้เพียง อัยการสูงสุด พนักงานอัยการ ประธานกรรมการ ป.ป.ช. คณะกรรมการ ป.ป.ช. และผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่องค์กรที่สำคัญอีกองค์กรหนึ่ง คือ คณะกรรมการ ป.ป.ท. ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ มีภารกิจหลักคล้ายคลึงกับคณะกรรมการ ป.ป.ช. แตกต่างเพียงระดับตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในอำนาจเท่านั้น ซึ่งกฎหมายบัญญัติว่าในกรณีที่พนักงานอัยการมีความเห็น ว่า ข้อเท็จจริง รายงาน เอกสาร หรือความเห็นของคณะกรรมการ ป.ป.ท.(Public Sector Anti-Corruption Commission) ที่ได้รับยังไม่สมบูรณ์พอที่จะดำเนินคดีได้ และได้แจ้งให้คณะกรรมการ ป.ป.ท. ไต่สวนข้อเท็จจริงเพิ่มเติม ซึ่งมีการตั้งคณะทำงาน เพื่อร่วมกันพิจารณาในลักษณะเดียวกันกับกรณีที่อัยการสูงสุดเห็นว่าสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีข้อไม่สมบูรณ์ ในกรณีที่พนักงานอัยการมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง แต่คณะกรรมการ ป.ป.ท. มีมติยืนยันให้ฟ้อง ดังนั้น อัยการสูงสุดจะต้องเป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัย คำวินิจฉัยของอัยการสูงสุดเป็นที่สุด คณะกรรมการ ป.ป.ท. จะฟ้องคดีเองหรือแต่งตั้งให้ทนายความฟ้องคดีแทนไม่ได้ ทั้งนี้ ตามมาตรา 45 วรรคสอง และวรรคสาม แห่ง

พระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ ผู้เขียนเห็นว่า ควรบัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ท. มีอำนาจฟ้องคดีต่อศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบเองได้เช่นเดียวกับคณะกรรมการ ป.ป.ช. ด้วย

4.4 บทสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่เกี่ยวข้องในประเด็นทางกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องสิทธิของผู้เสียหายในการนำคดีขึ้นสู่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยคณะกรรมการสอบเค้าโครงวิทยานิพนธ์ เป็นผู้กำหนด

จากการสัมภาษณ์ มีแนวคิดแบ่งออกเป็น 2 แนวคิด คือ แนวคิดฝ่ายที่เห็นด้วยกับการที่จะให้ผู้เสียหายมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้เอง และแนวคิดฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับการที่จะให้ผู้เสียหายมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้เอง

แนวคิดฝ่ายที่เห็นด้วยกับการที่จะให้ผู้เสียหายมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้เองเป็นไปในลักษณะที่มีเงื่อนไข โดยเห็นว่าการพิจารณาถึงหลักความเสมอภาคแล้ว บุคคลทุกคนต้องอยู่ภายใต้กระบวนการยุติธรรมแบบเดียวกันโดยไม่คำนึงถึงตำแหน่งหรือสถานะของบุคคล จึงเห็นด้วยที่จะให้ผู้เสียหายมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้เอง แต่ต้องผ่านกระบวนการหรือขั้นตอนกลั่นกรองคดีที่จะนำขึ้นสู่ศาลสำหรับเหตุผลที่ผู้เสียหายมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้เอง เป็นไปในลักษณะที่มีเงื่อนไขก็เนื่องมาจากศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองถูกจัดตั้งขึ้นเป็นศาลเฉพาะเพียงศาลเดียวที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งความผิดที่อยู่ในเขตอำนาจศาลมีลักษณะความผิดคดีเกี่ยวพันกันทั้งในคดีอาญาและความรับผิดชอบทางการเมือง และบุคคลที่อยู่ภายใต้เขตอำนาจศาลก็เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ดังนั้น จึงต้องให้ความคุ้มครองบุคคลดังกล่าวด้วย เพราะบุคคลดังกล่าวเป็นฝ่ายบริหาร ซึ่งควรจะมีอิสระในการบริหารประเทศ ถ้าหากให้ผู้เสียหายฟ้องคดีได้โดยง่าย โดยไม่ผ่านกระบวนการกลั่นกรองจากองค์กรของรัฐไม่ว่าจะเป็นคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรืออัยการสูงสุด ก็จะเกิดผลกระทบแก่การบริหารราชการแผ่นดิน เพราะคำฟ้องมิได้ขอให้ลงโทษ

จำคุกเพียงอย่างเดียว อาจจะเกี่ยวพันกับคำสั่งทางปกครองด้วย รวมทั้งหากไม่มีกรณีก่อนคดีในการขึ้นสู่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอาจส่งผลในเรื่องปริมาณคดีที่จะเข้าสู่ระบบศาลมากขึ้นไป โดยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เห็นว่าในปัจจุบันมีการจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบขึ้นแล้ว ซึ่งศาลนี้เปิดโอกาสให้ผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องคดีเองได้ หากมีกรณีที่ผู้เสียหายฟ้องคดีต่อศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบแล้ว ปรากฏว่ามีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเกี่ยวพัน ผู้เสียหายก็สามารถที่จะดำเนินการขอไปยังศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้เลย เพราะผ่านกระบวนการจากศาลชั้นต้นมาขั้นหนึ่งแล้ว

แนวคิดฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับการที่จะให้ผู้เสียหายมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้เอง เนื่องจากเห็นว่า บุคคลที่อยู่ภายใต้เขตอำนาจศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ได้แก่ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมืองอื่น ประกอบกับการกระทำความผิดบางอย่าง อาจเกิดจากการกระทำทางรัฐบาล ซึ่งหากเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้เอง บุคคลดังกล่าวอาจถูกกลั่นแกล้ง และเมื่อถูกฟ้องก็จะก่อให้เกิดภาระในการแก้คดี และเห็นว่า ปัจจุบันผู้เสียหายสามารถกล่าวหาต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งเป็นองค์กรของรัฐได้อยู่แล้ว คณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงน่าจะเป็นองค์กรที่ไต่สวนข้อเท็จจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพและน่าคดีขึ้นสู่ศาล โดยมีอัยการสูงสุดเป็นผู้ฟ้องคดีต่อศาล หากอัยการสูงสุดมีคำสั่งไม่ฟ้อง คณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็สามารถฟ้องคดีเองได้ เป็นกระบวนการที่มีประสิทธิภาพอยู่แล้ว แต่มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมซึ่งเป็นแนวทางที่น่าสนใจกล่าวคือ เมื่อกล่าวหาผ่านหน่วยงานของรัฐมาแล้ว ผู้เสียหายควรจะมีสิทธิขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ เมื่อมีหน่วยงานที่รับผิดชอบไม่ว่าจะเป็นคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรืออัยการสูงสุดได้ใช้สิทธิดำเนินคดีแก่จำเลยแล้ว เพราะผู้เสียหายมีสิทธิที่จะขอทรัพย์สินที่ได้จากการทุจริตคืน และเรียกค่าเสียหายได้ ดังนั้น จึงไม่ควรตัดสิทธิของผู้เสียหายในการที่จะเข้าร่วมเป็นโจทก์

ผู้เขียนเห็นว่า เมื่อผู้เสียหาย คือ ผู้ได้รับความเสียหายโดยตรงจากการกระทำความผิด ซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

หากแต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2560 ได้กำหนดให้ผู้มีอำนาจฟ้อง คือ อัยการสูงสุด และคณะกรรมการ ป.ป.ช. เท่านั้น ผู้เสียหายจากการกระทำความผิดของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจึงไม่มีอำนาจฟ้องคดีต่อศาลเองได้ ทำได้เพียงแต่ยื่นคำร้องเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อให้ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงเท่านั้น หากคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติว่าคดีไม่มีมูล ข้อกล่าวหาตั้งกล่าวก็จะตกไปไม่สามารถขึ้นสู่การพิจารณาของศาลได้ โดยไม่มีกลไกการตรวจสอบการใช้อำนาจในการสั่งคดีของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังนี้เพื่อเป็นการตรวจสอบและถ่วงดุลองค์กรของรัฐที่มีหน้าที่ตรวจสอบและเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายได้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย ด้วยเหตุผลข้างต้น จึงเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2560 โดยการกำหนดให้ผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องคดีอาญาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวและมีสิทธิขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับอัยการสูงสุดหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้

5. สรุปและเสนอแนะ

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (The Supreme Court of Justices Criminal Division for the Person Holding Political Positions) เป็นศาลที่จัดตั้งขึ้นมาครั้งแรกภายใต้รัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 เจตนารมณ์ของการจัดตั้งศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในประเทศไทย คือ ต้องการจัดการกับปัญหาทุจริตของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพราะตลอดเวลาที่ผ่านมากระบวนการยุติธรรมตามปกติไม่อาจลงโทษผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ทุจริตได้ อย่างไรก็ตาม การจัดการปัญหาทุจริต (Corruption) ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเช่นว่านี้ ไม่จำเป็นเสมอไปที่ต้องใช้กระบวนการเฉพาะมากเกินไป จนกลายเป็นการจำกัดสิทธิบางประการที่ผู้เสียหายควรได้รับความคุ้มครองจากรัฐ ดังนั้น ในความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือการทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการดังกล่าวที่เป็นความผิดอาญาแผ่นดิน ถือว่ารัฐเป็นผู้เสียหายและมีอำนาจฟ้องผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่วางหลักว่า หากบุคคลใดได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำผิดฐานใดฐานหนึ่ง ก็ถือว่าเป็น

ผู้เสียหายที่มีอำนาจฟ้องร้องดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิดต่อศาลได้เช่นเดียวกับรัฐ ซึ่งการให้สิทธิแก่ผู้เสียหายในการฟ้องคดีดังกล่าวปรากฏเพียงการดำเนินคดีในศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบที่กฎหมายบัญญัติให้คดีที่เป็นความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ (Malfeasance) หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม อยู่ในอำนาจพิจารณาและพิพากษาคดี แต่สิทธิของผู้เสียหายในการดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่กฎหมายบัญญัติให้มีอำนาจพิจารณาและพิพากษาคดีที่เป็นความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อหน้าที่ในการยุติธรรม อันมีลักษณะคล้ายคลึงกันกับศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ (The Criminal Court for Corruption and Misconduct Cases) หากแตกต่างกันที่บุคคลที่อยู่ในเขตอำนาจศาลกลับไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจผู้เสียหายจากการกระทำผิดดังกล่าวฟ้องคดีได้เองโดยตรง หรือขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ว่าจะเป็นกรณีที่ยัยการสูงสุด หรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. ฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองแล้ว

กรณีตัวอย่างลักษณะการกระทำความผิด นาย ก. ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวงสาธารณสุข ได้สอบถามเกี่ยวกับตำแหน่งของนาย ว. และนาย ย. แล้วพูดขอให้บุคคลทั้งสอง จัดซื้อยาและเวชภัณฑ์จากบริษัท พรรคพวก ย่อมทำให้นาย ว. และนาย ย. เข้าใจได้ว่า นาย ก. สามารถให้คุณให้โทษแก่บุคคลทั้งสองได้ การพูดดังกล่าวจึงเป็นการจูงใจหรือข่มขู่ใจให้บุคคลทั้งสองให้ความร่วมมือ มิเช่นนั้นอาจถูกโยกย้ายสับเปลี่ยนตำแหน่งหน้าที่ได้ การกระทำของนาย ก. จึงเป็นการใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบ ข่มขู่ใจให้นาย ว. และนาย ย. ให้มอบให้หรือหามาให้ซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์แก่ตนเองหรือผู้อื่น อันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 148 ซึ่งความผิดฐานนี้แม้ผู้ถูกจูงใจหรือข่มขู่ใจจะยังมีได้มอบทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด แก่นาย ก. ก็เป็นความผิดสำเร็จแล้ว

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าเมื่อนาย ก. ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวงสาธารณสุข กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 148 อันเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ คดีดังกล่าวย่อมอยู่ในอำนาจของ

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2560 ได้กำหนดให้ผู้มีอำนาจฟ้อง คือ อัยการสูงสุด และคณะกรรมการ ป.ป.ช. เท่านั้น ดังนั้น นาย ว. และ นาย ย. ซึ่งเป็นผู้เสียหายในคดีดังกล่าวด้วย จึงไม่มีอำนาจฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

จากปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว เมื่อผู้เสียหาย คือ ผู้ได้รับความเสียหายโดยตรงจากการกระทำความผิด อีกทั้งผู้เสียหายในคดีอาญายังคงเป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุด (Best Evidence) ในกระบวนการค้นหาความจริง (Process of finding Fact) เกี่ยวกับคดีอันนำไปสู่การลงโทษผู้กระทำผิดในที่สุด ซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ผู้เขียนจึงไม่เห็นด้วยกับการที่กฎหมายตัดอำนาจของผู้เสียหายในการฟ้องคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอย่างสิ้นเชิง การให้ผู้เสียหายมีสิทธิในการฟ้องคดีดังกล่าวนอกจากเหตุเพราะบุคคลนั้นเป็นผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดโดยตรงแล้ว ก็ยังเป็นการตรวจสอบและถ่วงดุลองค์กรของรัฐที่มีหน้าที่ตรวจสอบและเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายได้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย อันเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้เสียหาย และสอดคล้องกับหลักนิติรัฐ (Legal State) ดังนั้น รัฐจึงต้องให้ความสำคัญกับสิทธิของผู้เสียหายในการฟ้องคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้เองตลอดจนสิทธิในการขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ในกรณีที่ยัยการสูงสุดหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นผู้ฟ้องคดี เพื่อเป็นการยกระดับเจตนา รามณ์ ของ รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่บัญญัติเรื่องสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยไว้ในมาตรา 41 โดยกำหนดให้บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ เสนอเรื่องราวร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐและได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว ฟ้องหน่วยงานของรัฐให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ และสอดคล้องกับบทบัญญัติมาตรา 78 กำหนดให้รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ

ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะให้มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิของผู้เสียหายในการนำคดีขึ้นสู่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้ชัดเจน โดยแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติ ดังนี้

เพิ่มเติมบทบัญญัติในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2560 โดยเพิ่มเติม (3) ของบทบัญญัติมาตรา 23 โดยใช้ข้อความ ดังนี้

มาตรา 23 ผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ได้แก่

(1) อัยการสูงสุด

(2) คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตกำหนด

(3) ผู้เสียหาย ตามหลักเกณฑ์ที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกำหนดไว้

6. บรรณานุกรม

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ประมวลกฎหมายอาญา

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2560

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

หนังสือ

ไพโรจน์ วายภาพ. (2543). **คู่มือปฏิบัติงานวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง**. ปทุมธานี: พรรคตน.

สรารักษ์ สุวรรณเสรี และอาคม ศรียาภัย. (2560). **ครบเครื่องเรื่องคดีอาญาทุจริต**. กรุงเทพฯ: แสงจันทร์การพิมพ์.

สุรพล นิตไกรพจน์ และคณะ. (2547). **คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกับการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐตามรัฐธรรมนูญ**. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/งานวิจัย

กชวรรณ จันทร์เณร. (2544). **การดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง**. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

จันทจิรา เอี่ยมมยุรา และคณะ. (2556). **การพัฒนาระบบการจัดการคดีการเมืองในศาลยุติธรรม**. สถาบันวิจัยและพัฒนาสคคต สำนักงานศาลยุติธรรม.

ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช และคณะ. (2556). **บทบาทของฝ่ายตุลาการในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต : การศึกษาเปรียบเทียบกับต่างประเทศ กรณีศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง**. สถาบันวิจัยและพัฒนาสคคต สำนักงานศาลยุติธรรม.

พิวัฒน์ สามวัง. (2557). **องค์กรผู้ไต่สวนอิสระ**. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

ภักพล ธนรักษ์. (2550). **การนำระบบอัยการอิสระของประเทศสหรัฐอเมริกามาใช้ในการดำเนินคดีกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง**. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).